

„Kościoty nasze nauczają także, iż ludzie nie mogą być usprawiedliwieni przed Bogiem własnymi siłami, zasługami lub uczynkami, lecz bywają usprawiedliwiani darmo dla Chrystusa przez wiarę, gdy wierzą, że są przyjęci do łaski i że grzechy są im odpuszczone dla Chrystusa, który swą śmiercią dał zadośćuczynienie za nasze grzechy. Tę wiarę Bóg poczytuje za sprawiedliwość przed swoim obliczem (Rzym. 3 i 4).” (Wyznanie augsburskie, art. IV).

Artykuł Wyznania augsburskiego O usprawiedliwieniu to kluczowa dla luteranizmu odpowiedź na pytanie o zbawienie człowieka. Usprawiedliwienie, a więc zbawienie człowieka dokonuje się *sola gratia...* (jedynie z łaski...) *...per fidem* (...przez wiarę), jak to zostało ujęte w kolejnej z reformacyjnych zasad.

Sola gratia...

Człowiek ze względu na swoją grzeszność nie może być uznany za sprawiedliwego w Bożych oczach, gdyż utracił daną mu w momencie stworzenia pierwotną sprawiedliwość i nie jest w stanie już więcej żyć w bojaźni i ufności wobec Boga, a co za tym idzie nie jest także w stanie wykonywać Bożej woli wyrażonej w jego przykazaniach – Zakonie. Dlatego też człowiek nie jest sobie w stanie zasłużyć w jakikolwiek sposób na zbawienie dzięki swoim uczynom czy zasługom.

Zbawienie człowieka jest tylko i wyłącznie łaską, darem, który człowiek otrzymuje ze względu na Chrystusa. Ze względu na niego i jego ofiarę krzyżową, w której zadośćuczynił za grzech całej ludzkości człowiekowi darowana jest obca sprawiedliwość, czyli sprawiedliwość Chrystusa. Sprawiedliwość ta zostaje człowiekowi przypisana, dzięki niej on ponownie zostaje uznany w oczach Bożych za sprawiedliwego.

...per fidem

Ten dar Chrystusa człowiek przyjmuje wiarą, którą wierzy w Bożą obietnicę odpuszczenia grzechów i przyjęcia do łaski ze względu na Chrystusa i jego śmierć krzyżową, w której zadośćuczynił za ludzki grzech. Wiara ta jednak też nie jest dziełem człowieka. W człowieku budzi ją Duch Święty: „Wierzę, że ani przez własny rozum, ani przez siły swoje w Jezusa Chrystusa, Pana mego, uwierzyć ani z Nim połączyć się nie mogę, ale że mnie Duch Święty przez Ewangelię powołał, darami swymi oświecił, w prawdziwej wierze poświęcił i utrzymał...” (Mały katechizm, Część druga, Trzeci artykuł). Zbawienie jest więc w pełni dziełem Bożym w człowieku.

Dobre uczynki

Uczynki w luterańskim wykładzie wiary nie są warunkiem uzyskania zbawienia, które człowiek otrzymuje w pełni darmo z łaski. Nie znaczy to jednak, że w życiu chrześcijan nie ma miejsca na dobre uczynki: „Kościoty nasze uczą też, że wiara taka winna wydawać dobre owoce, że dobre uczynki, nakazane przez Boga, powinno się spełniać ze względu na wolę Bożą, nie zaś dlatego, jakobyśmy się spodziewali zasłużyć nimi na usprawiedliwienie przed Bogiem. Albowiem odpuszczenia grzechów i usprawiedliwienia dostępuje się przez wiarę, jak świadczą słowa Chrystusowe: “Gdy uczynicie wszystko, co wam polecono, mówcie: sługami nieużytecznymi jesteśmy”...” (Wyznanie augsburskie, art. VI). Uczynki

są więc wyrazem wdzięczności za otrzymany dar zbawienia, nie zaś podstawą do jego otrzymania. Wiara dana przez Ducha Świętego, jeśli ma być wiarą zbawczą, musi być wiarą żywą, która przynosi owoce w postaci dobrych uczynków.

Articulus stantis et cadentis ecclesiae

Czwarty artykuł Wyznania augsburskiego O usprawiedliwieniu uznawany jest w teologii luterańskiej za articulus stantis et cadentis ecclesiae – artykuł od którego zależy czy Kościół stoi czy się chwieje. Od wierności temu artykułowi zależy istnienie Kościoła. Jego zakłamywanie podważa sens istnienia Kościoła.

Artykuł O usprawiedliwieniu staje się więc podstawowym narzędziem krytycznym wobec życia Kościoła, a także jego teologii i zwiastowania. W takiej roli używał go już Marcin Luter w Artykułach Szmalkaldzkich. Część drugą, w której zawarto artykuły wiary od których nie wolno odstąpić, otwiera stwierdzenie: „Tutaj pierwszym i głównym artykułem jest to, że: Jezus Chrystus, Bóg i Pan nasz, umarł z powodu grzechów naszych i zmartwychwstał dla usprawiedliwienia naszego (Rzym. 4,25). (...) Od tego artykułu odstąpić lub coś przeciwnego uznawać czy dopuszczać nikt z nabożnych nie może, choćby niebo, ziemia i wszystko zawalić się miało. “Nie ma bowiem żadnego innego imienia danego ludziom, przez które moglibyśmy być zbawieni” – powiada Piotr w Dziejach Apostolskich 4,12. “I przez Jego rany jesteśmy uzdrowieni” (Izaj. 53,5). Na tym też artykule zasadza się i opiera wszystko, czego przeciwko papieżowi, diabłu i całemu światu w naszym życiu nauczamy, świadczymy i czynimy. Dlatego powinniśmy co do tej nauki mieć pewność i bynajmniej nie powątpiewać, w przeciwnym razie sprawa jest całkowicie przegrana, i papież, i diabeł, i wszystko, co nam przeciwne, wygrywają i odnoszą nad nami zwycięstwo.” (Artykuły Szmalkaldzkie, II, 1). W kolejnych artykułach części II nauka o usprawiedliwieniu jest podstawowym kryterium krytycznej oceny i idącego za nim odrzucenia takich praktyk i nauczania średniowiecznego Kościoła jak m. in.: msze prywatne (odprawiane bez obecności zboru, rozumiane w średniowieczu jako zasługa przed Bogiem przyczyniająca się do zbawienia człowieka), czyściec, pielgrzymki, prośba o wstawiennictwo świętych, odpusty, cześć relikwii, życie zakonne, czy roszczenia papieża do władzy nad duszami.

Literatura podstawowa:

Księgi Wyznaniowe Kościoła Luterańskiego, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2003.

Wyznanie augsburskie (Konfesja Augsburska) z 1530 r. Część pierwsza, przeł. z niemieckiego A. Wantuła, w: Wyznanie augsburskie (Konfesja Augsburska) z 1530 roku. 95 też ks. Marcina Lutera z 1517 roku, seria: Biblioteki Klasyki Ewangelickiej, t. 1, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 1999, ss. 25-45.

Giertz B., Wierzyć po ewangelicku, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 1994, ss. 7-14.57-64.

Grane L., Wyznanie augsburskie. Wprowadzenie w podstawowe myśli Reformacji luterańskiej, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2002, ss. 53-64.75-83.151-157.182-196.

Sauter G., Podstawowe pytania wiary, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 1997, ss. 121-140.

Uglorz M., Marcin Luter. Ojciec Reformacji, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 1995, ss. 137n.140-144.

Uglorz M., Zarys nauki Kościoła luterańskiego, w: Świadectwo wiary i życia. Kościół luterański w Polsce wczoraj i dziś, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2004, ss. 42-45.

Więcej na ten temat:

Luter M., O wolności chrześcijanina (1520), tłum. M. Czyż, w: M. Luter, Pisma etyczne, seria: Biblioteki Klasyki Ewangelickiej, t. 6, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2009, ss. 28-53.

Luter M., O dobrych uczynkach (1519), tłum. D. Chwastek, w: M. Luter, Pisma etyczne, seria: Biblioteki Klasyki Ewangelickiej, t. 6, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2009, ss. 54-138.

Bonhoeffer D., Naśladowanie, wyd. Wydawnictwo „W drodze”, Poznań 1997.

Brunz D. P., Ukorzeni Reformacji. Młody Luter a Boża sprawiedliwość, „Myśl protestancka” r. 2002, z. 2, ss. 3-16.

Chwastek D., Człowiek w obliczu Słowa. Nauka o usprawiedliwieniu Marcina Lutra a program demitologizacji Rudolfa Bultmanna, wyd. Zakład Poligraficzny, Lublin 2009.

Hause P., Wiara i dobre uczynki według Wyznania Augsburskiego i obrony Wyznania Augsburskiego, „Rocznik teologiczny” r. 36: 1994, z. 1-2, wyd. Chrześcijańska Akademia Teologiczna, ss. 165-188.

Milerski B., Miejsce pojednania w soteriologii Marcina Lutra, w: Teologia wiary. Teologia ks. dra Marcina Lutra i ksiąg wyznaniowych Kościoła luterańskiego, red. M. Uglorz, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2007, ss. 107-120.

Pośpiech J., Usprawiedliwienie z wiary articulus stantis et cadentis ecclesiae, w: Teologia wiary. Teologia ks. dra Marcina Lutra i ksiąg wyznaniowych Kościoła luterańskiego, red. M. Uglorz, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2007, ss. 121-136.

Uglorz M., Miłosierdzie Boże i usprawiedliwienie z łaski, „Rocznik teologiczny” r. 34: 1992, z. 1, wyd. Chrześcijańska Akademia Teologiczna, ss. 117-128.

Uglorz M., Nauka Konfesji Augsburskiej o usprawiedliwieniu, „Zwiastun” r. 1967, nr 22, ss. 339n.

Uglorz M., Pobożność chrześcijańska według pisma Lutra O wolności chrześcijanina, w: Teologia wiary. Teologia ks. dra Marcina Lutra i ksiąg wyznaniowych Kościoła luterańskiego, red. M. Uglorz, wyd. Wydawnictwo Augustana, Bielsko-Biała 2007, ss. 203-209.

Uglorz M., Usprawiedliwienie z łaski, „Zwiastun” r. 1980, nr 12, ss. 178n.

Barański Ł., Spór o odpusty – wierność Ewangelii a polityka, „Zwiastun” r. 2012, nr 18, ss. 12-14.

Sojka J., Gdzie szukać sprawiedliwości?, „Zwiastun” r. 2012, nr 24, ss. 10-12.

Sojka J., O nowym posłuszeństwie, Warto r. 2009, z. 3-4, wyd. Wydawnictwo WARTO

Luteranie.pl

Kościół Ewangelicko-Augsburski (Luterański) w Polsce

Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, ss. 33-35.

Sojka J., O usprawiedliwieniu, „Warto” r. 2009, z. 1, wyd. Wydawnictwo WARTO Centrum

Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, ss. 59-61.